

Английските колокации и тяхното преподаване

Ивелина Жечкова

English Collocations and their training: *The paper deals with collocations and is concentrated on the problems non-native speakers may have with English vocabulary use-in particular with the appropriate combinations of words. The problem of the learner of English is that there is no collocation rules that can be learned. The native English speaker intuitively makes the correct collocation, based on a lifetime's experience of hearing and reading the words in set combinations. The non-native speaker has a more limited experience and may frequently collocate words in a way that sounds odd to the native speaker. Some suggestions for teaching are given.*

Key words: *collocations, teaching collocations, lexical and grammatical collocations*

ВЪВЕДЕНИЕ

“You shall know a word by the company it keeps.”

(J.R.Firth, British linguist, 1890-1960)

Темата за колокациите е езикова универсалия, валидна за всички езици. Нейната специфика във всеки един език се свързва както с чисто граматични явления, като морфология и синтаксис, така и със семантичната рамка на създаване и употреба на съчетаването на различни думи в изказа на определено значение. Тук особена роля играе контекста на употреба. В английския език разглеждането на тази тема неминуемо се свързва и с характерната многозначност на думите.

В този смисъл темата е изключително актуална и значима за обучението по английски език, където съчетаването на теорията и практиката, базирана на тази теория, допринася за по-доброто разбиране, усвояване и мотивация при изучаване на езика.

Всяка реч изобилства от колокации, което налага тяхната правилна употреба. Доброто познаване на възможностите и вариантите за съчетаване на думи, т.е. колокации, е решаващо за отличното владение на английския език. Предпоставка за усвояването на езика е познаването и тренирането на възможно по-голям брой колокации в типичен контекст. Език, който е обогатен с повече колокации, е по-точен, прецизен и издържан. Колокациите описват синтактична взаимосвързаност от думи. Това са устойчиви, не-идиоматични фрази и конструкции. Състоят се от две или повече лексикални единици, които се използват в речта по-често от други комбинации от думи. Тази честа употреба налага детайлно изследване на тяхната структура, според която те са класифицирани.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Терминът колокация носи своя произход от латинския глагол *collocate* (to arrange; to set in order), което означава нареждам, подреждам, съчетавам се. Британският лингвист J.R. Firth го използва за първи път в своята теория през 1951 г. за означаване на съвместната употреба на лексикални единици. Според него лексикалната част се смята за отделна и независима от граматичната и семантиката на даден колокативен израз е всъщност съчетание от семантиката на думите, които го изграждат:

„Meaning by collocation is an abstraction at the syntagmatic level and is not directly concerned with the conceptual or idea approach to the meaning of words. One of the meanings of night is its collocability with dark”.

(Firth, J.R., Papers in Linguistics, 1951:196)

Колокациите оперират на синтагматично равнище, разглеждано като противоположност на парадигматичното. Самото понятие "колокация" е взето от

две направления: текстовата лингвистика и структурната лексикология, т.е. то е проява на кръстосването между синтагматиката и парадигматиката. По дефиницията на J.R. Firth колокацията представя значението на думата не в нейната отделност, а в нейната многовариантна синтактична обвързаност. Наблюдаемото значение е във връзката на думата със съседната дума.

Противоположното на синтагматичното ниво – парадигматичното – показва начина, по който една дума може да бъде заместена от друга.

Колокациите могат да се образуват от думи, принадлежащи към различни категории като части на речта. Според *Benson, Benson u Ilson* (*Benson, The BBI Combinatory Dictionary of English*), колокациите биват два вида – лексикални и граматически. Лексикалните колокации се състоят от съществителни, прилагателни, глаголи и наречия, а граматическите обхващат предлози, инфинитив или подчинени изречения.

„In English, as in other languages, there are many fixed, identifiable, non-idiomatic phrases and constructions. Such groups of words are called recurrent combinations, fixed combinations, or collocations. Collocations fall into two major groups: grammatical collocations and lexical collocations.”(*Benson, The BBI Combinatory Dictionary of English, 1986:2*)

Според *Benson, Benson u Ilson*, типичните лексикални колокации се състоят от съществителни, прилагателни, глаголи и наречия. *Benson, Benson u Ilson* класифицират лексикалните колокации в следните структурни типове:

Групи лексикални колокации според *Benson, Benson u Ilson*
(*The BBI Combinatory Dictionary of English, 1986*) :

1. глагол + съществително /местоимение/ предложна фраза – напр.: come to an agreement, launch a missile
2. глагол + съществително – напр.: reject an appeal, crush resistance.
3. прилагателно+съществително – напр.: strong tea, a crushing defeat, house arrest, land reform
4. съществително + глагол – напр.: bombs explode, bees sting
5. определителен член + съществително – напр.: a swarm of bees, a piece of advice
6. наречие + прилагателно – напр.: hopelessly addicted, sound asleep
7. глагол + наречие – напр.: argue heatedly, apologize humbly.

Групи граматични колокации според *Benson, Benson u Ilson*
(*The BBI Combinatory Dictionary of English, 1986*) :

1. *съществително + предлог:*
apathy towards;
blockade against.
2. *съществително + to – инфинитив:*
He was a fool to do it;
They felt a need to do it.
3. *съществително + that – изречение:*
We reached an agreement that she would represent us in court;
He took an oath that he would do his duty.
4. *предлог + съществително:*
by accident;
in agony.
5. *прилагателно + предлог:*
fond of children;
hungry for news.
6. *прилагателно + to – инфинитив:*
It was necessary to work;
It's nice to be here.
7. *прилагателно + that – изречение:*
She was afraid that she would fail;
It was imperative that I be there at three o'clock.
8. *19 глаголни модела като:*
Глагол + to – инфинитив (they began to speak);
Глагол + bare – инфинитив (he must work) и др.

Класификацията на следните подвидове граматически колокации и примерите са според *Benson, Benson and Ilson в The BBI Combinatory Dictionary of English. A Guide to World Combinations (1986)*.

Теоретичната подготовка и обосновааност е необходима за изучаващите английски език, тъй като спомага за обясняване на езиковите особености на колокациите, а оттам за превръщането на езика в по–точен, прецизен и издържан.

Проблемът за изучаващите английски език е, че не съществуват правила за колокации. Естествените носители на езика интуитивно създават правилните колокации, благодарение на богатия си езиков опит, който са придобили през целия си живот в писмена и устна реч. Тъй като опитът на изучаващите езика е малък, те често създават думи, които звучат странно за естествените носители на английски език.

На английски може да се каже *I rather like* ('много харесвам'), но не *I rather understand* ('много разбирам'); *I firmly believe* ('твърдо вярвам'), но не *I firmly think* ('твърдо мисля'). За човек, който пуши много, казваме, че е *heavy smoker* ('заклет пушач'), а за верен приятел - *devoted friend* ('предан приятел'), но не можем да кажем *devoted smoker* ('предан пушач') или *heavy friend* ('заклет приятел'). Изучаващият английски може лесно да ги разбере, но не е толкова лесно да ги научи правилно. Човек може да се сети за много прилагателни, които могат да се комбинират със *smoker*, за да каже, че някой пуши прекалено много –

например *big, strong, hard, fierce, mad, devoted*. Хората, на които английският език е роден, обаче, биха избрали само *heavy*, защото знаят, че това е естественият и правилен начин да се изкаже тази идея. Поради тази причина при преподаването на колокациите трябва да се обръща специално внимание за съществуването на езиковите обкръжения, тъй като това ще позволи на учащите да усвоят полезни фрази и да използват по-правилно и по-свободно езика. Ефективно е изучаването в контекст, тъй като и колокациите, като останалите думи, придобиват значение поради употребата си, т.е. в контекст. Преподаването на колокациите по теми позволява оптимизиране на писмения и усстен обмен, участването в разговори на разнообразни теми, както и обогатяването на личния речник. Необходимо е също ползването на справочна литература (обикновени и тълковни речници с колокации), както и Интернет-източници за откриване на информацията относно употребата на думите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Усвояването на колокациите в един език е залог за неговото добро владение. От тази гледна точка усвояването и употребата на колокациите са важен етап от процеса на обучението и използването на езика. Доброто познаване на възможностите и вариантите за съчетаване на думи е решаващо за отличното владение изразяване на английски език.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Benson, Benson and Ilson. *The BBI dictionary of English word combinations*. Amsterdam, Philadelphia; John Benjamins Publishing Co.
- [2] Hill, J. and Michael Lewis. *LTP dictionary of selected collocations*. Hove, England: Language Teaching Publications, 1997
- [3] Lewis, M. *Implementing the lexical approach*. London: Language Teaching Publications, 1998
- [4] Firth, J.R. *Papers in Linguistics*. London: Oxford University Press, 1957
- [5] Chomsky, Noam. *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge: M.I.T. Press, 1965
- [6] Chomsky, Noam. *Syntactic structures*. The Hague: Mouton, 1972
- [7] Sinclair, John. *Corpus, Concordance, Collocation*. Hong Kong: Oxford University Press, 1991
- [8] Nesselhalf, Nadja. *Collocations in a Learner Corpus*. John Benjamins Publishing Company, 2005
- [9] Baker, Mona. *In other words. A Coursebook on translation*. London: Routledge, 1992
- [10] Cowie, A. P. *The treatment of collocations and idioms in learners' dictionary*. In: *Applied linguistics* 2, 1981
- [11] Danchev, A. *Error Analysis- Bulgarian learners of English*. Sofia: State Publishing House, 1988
- [12] Austin, J. L. *How to do things with words*. Oxford University Press, 1962
- [13] Halliday, M. A. K., Hasan, R. *Cohesion in English*. Longman, 1976
- [14] McCarthy, M., O'Dell, F. *English Collocations in Use*. Oxford University Press, 2005
- [15] McCarthy, M., *Vocabulary*, Oxford University Press, 1990
- [16] Hoey, Michael, *Patterns of Lexis in Text*, Oxford University Press, 1991
- [17] Petkova, Vyara, *English- Bulgarian Maritime Dictionary with Collocations*, Steno, Varna, 2006
- [18] *Oxford Collocations Dictionary for students of English*, Oxford University Press, Second Edition
- [19] Sinclair, John. *Looking up*. London: Collins, 1987
- [20] Willis, J. D. *The Lexical Syllabus*. London: Collins, 1990

[21] Lyons, John, *Language and Linguistics*, Cambridge University press, 1982

[22] Жечкова, Ивелина, *Колокации в английски език- теретичен обзор*, Русе, 2012

За контакти:

Ас. Ивелина Жечкова, Катедра по Филологически науки, Русенски университет "Ангел Кънчев", филиал-Силистра, тел.: 821-521, e-mail: ivelina.zhechkova@abv.bg

Докладът е рецензиран.